

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen): Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om skolevæsenet i Grønland.*

Grundlaget for den nuværende skoleordning i Grønland er en lov af 27. maj 1950, som imidlertid på flere punkter er forældet, hvorfor det i de senere år har været nødvendigt ved tekstanmærkninger til de årlige finanslove at skabe hjemmel for en ønskelig udbygning af skoleordningen. Ved disse tekstanmærkninger er der således skabt hjemmel til oprettelse af børnehaveklasser, til oprettelse af et frivilligt 8. skoleår og til at gøre den 4-årige realskoleordning 3-årig.

Det er næppe hensigtsmæssigt eller rigtigt, at en betydningsfuld del af skoleordningen i Grønland fortsat i lovgivningsmæssig henseende skal hvile på tekstanmærkninger til de årlige finanslove. På denne baggrund, og hvad der er nok så vigtigt, nemlig at det grønlandske samfunds struktur i de senere år har ændret sig væsentligt, således at der er opstået behov for et stort antal veluddannede personer til at udføre de mange nye opgaver i samfundet, er det påkrævet at søge skoleforholdene yderligere forbedret. Det må fortsat være målet, at grønlanderne selv efterhånden varetager samfundsopgaverne, men for at de kan gøre det, må de uddannes hertil, og dette forudsætter igen gode grundlæggende skolekulturer. Må jeg i denne forbindelse blot erindre om, at loven om lærlingeforhold ved lov af 31. maj 1963 blev sat i kraft for Grønlands vedkommende, og at det herefter for oprettelse af et læreforhold er nødvendigt, at pågældende har de fornødne skolekulturer, hvilket normalt vil sige mindst skolekulturer svarende til de kulturer, man har erhvervet sig herved ved udgangen af 8. eller 9. klasse.

Et udkast til lovforslag blev forelagt Grønlands landsråd i dets ordinære samling i 1964, men forslaget blev ikke i denne samling underkastet nogen egentlig behandling. I løbet af vinteren 1964-65 fandt der derimod en betydelig offentlig oplysningsvirksomhed sted om forslaget såvel i Grønlandsposten som i radioen. De respektive

skoleledere har — i mange tilfælde i samarbejde med landsrådsmedlemmet — orienteret forældrene, og de enkelte landsrådsmedlemmer har således haft lejlighed til at høre deres vælgers mening i sagen. Forslaget blev herefter drøftet i en ekstraordinær landsrådssamling i maj 1965, og den endelige behandling fandt sted i rådets ordinære samling i september 1965.

Det nu fremsatte lovforslag er på et enkelt punkt nær, som jeg senere skal komme nærmere ind på, i overensstemmelse med landsrådets ønsker og forslag, og jeg vil gerne fremhæve, at næppe noget lovforslag vedrørende Grønland er blevet så indgående drøftet og overvejet i Grønland som dette.

Må jeg i denne forbindelse fra landsrådsforhandlingerne i maj 1965 citere, hvad landsrådet vedtog om skolens målsætning: „Målsætningen for arbejdet med en ny skolelov har været at finde udvej for at give den grønlandske ungdom en almen skoleuddannelse, der kan danne det bedst mulige grundlag for en videreuddannelse, hvad enten denne videreuddannelse finder sted i forlængelse af skolegangen eller først påbegyndes senere. Når danskundervisningen har fået en så fremtrædende plads i forslaget, er det ud fra den betragtning, at næsten enhver uddannelse i væsentlig grad må baseres på danske lærerkrafter, dansk faglitteratur og danske læreanstalter. Man har sigtet imod, at fremtidens grønlandske ungdom skulle kunne vælge en uddannelse alt efter evner og interesser, uden at sproglige hensyn skulle virke hæmmende på dette valg.“

Om selve lovforslaget, der er resultatet af arbejdet i et udvalg, der foruden repræsentanter for ministeriet for Grønland har haft repræsentanter for undervisningsministeriet og direktoratet for folkeskolen og seminarierne, skal jeg tillade mig at henviser til de udførlige bemærkninger, der ledsager forslaget. Det vil heraf fremgå, at forslaget i meget stor udstrækning bygger på de tilsvarende bestemmelser i den danske folkeskolelov, men at betydningsfulde afvigelser dog har måttet foreslås ikke mindst som følge af, at skolen i Grønland er en ren statsskole, medens den danske folkeskole er en kommunal skole.

Ved lovforslagets udarbejdelse har man endvidere måttet tage hensyn dels til, at to så vidt forskellige sprog som grønlandsk

[Ministeren for Grønland.]

og dansk begge skulle tilgodeses, dels til, at det grønlandske skolevæsen omfatter såvel købstadordnede som landsbyordnede skoler, skoler med mange elever og skoler med under 10 elever, skoler med velkvalificerede lærere og skoler, hvor dette ikke er tilfældet. Alene af disse grunde er det nødvendigt med en for Grønland specielt udformet skolelov.

Der er 4 meget vigtige punkter i forslaget, som er principielt afvigende fra den danske skolelov, og som jeg derfor gerne vil gøre nærmere rede for. Det drejer sig om følgende:

Oprettelse af børnehaveklasser.

Centralisering af udstedsbørnenes undervisning.

Den 2-årige forberedelsesskole.

Det danske og det grønlandske sprogs placering i skolen.

I henhold til forslagets § 2, stk. 3, er der adgang til oprettelse af børnehaveklasser, når de fornødne lærerkræfter og lokaler forefindes og der mindst er 10 børn, der af forældre ønskes optaget i en sådan klasse.

Som det fremgår af bemærkningerne, har Den grønlandske Lærerforening og Grønlands landsråd lagt overordentlig stor vægt på disse klasser. Erfaringerne fra de børnehaveklasser, der med hjemmel i den tidligere omtalte tekstanmærkning allerede er oprettet, har vist, at disse klasser har meget gavnlige virkninger i henseende til at give børnene den fornødne modenhed og visse dansk kundskaber inden skolegangens begyndelse. Landsrådet lægger så stor vægt på disse klasser, at man fra rådets side har foreslået bestemmelsen formuleret således, at der i byerne skal oprettes børnehaveklasser, hvis der tilmeldes 10 børn. Kun på udstedsskolerne kan landsrådet gå ind for, at oprettelsen af børnehaveklasser tillige gøres betinget af tilstedeværelsen af de fornødne lokaler og lærerkræfter.

Under de stedfundne forhandlinger om lovforslaget med undervisningsministeriet er man imidlertid kommet til det resultat, at den af landsrådet ønskede formulering af bestemmelsen i givet fald vil kunne betyde, at man i byerne måtte drive børnehaveklasser under ganske uegnede lokale forhold og/eller med ukvalificerede lærerkræfter. Jeg finder, at en risiko herfor er

meget mere betænkelig end risikoen for, at der vil gå nogle år uden fuldstændig dækning af behovet for børnehaveklasser, og under hensyn hertil forelægges bestemmelsen om børnehaveklasser med de i § 2, stk. 3, anførte begrænsninger.

I forslagets § 4 er det anført, at der skal være mulighed for, at udstedsbørnenes undervisning inden for hvert skoledistrikt senest ved udgangen af det 5. skoleår kan fortsættes i en centralskole, hvortil der knyttes elevhjem. Skolegangen på hjemstedet kan dog fortsættes, såfremt der er mere end 12 elever i 6. og 7. skoleår til sammen.

Om begrundelsen for, at en sådan bestemmelse foreslås indsat i den grønlandske skolelov, henviser jeg til de almindelige bemærkninger og til de specielle bemærkninger til § 4, men jeg vil gerne her understrege, at der naturligvis ikke vil eller kan blive tale om, at et barn forflyttes mod forældrenes direkte ønske. Hvis forældre ikke ønsker deres barn optaget på skolen i byen, vil konsekvensen blot blive, at barnet indtil undervisningspligtens ophør, d. v. s. til barnets 14. år, må forblive i udstedsskolens 5. klasse, hvor der så må forsøges tilrettelagt en passende undervisning for barnet. Må jeg tilføje, at landsrådet enstemmigt har tiltrådt denne bestemmelse.

Bestemmelsen om den 2-årige forberedelsesskole, der også er afvigende fra den danske skolestruktur, findes i forslagets § 19. Jeg vil gerne understrege, at der ikke her ved indføres noget nyt i Grønland, idet vi har haft disse klasser lige så længe, som vi har haft 3-årige realklasser; det nye er blot, at de nu medtages i selve skolestrukturen. En sådan forlængelse af skoletiden for de elever, der ønsker at tage realeksamen, har desværre på grund af sprogvanskelighederne vist sig at være nødvendig for de flestes vedkommende, men skolevæsenets bestræbelser går naturligvis ud på, at det for eleverne i Grønland skal være muligt at kunne tage realeksamen i løbet af 10 år som hernede, og lovforslaget udelukker på ingen måde, at dette kan ske i Grønland, idet de dygtige elever så går direkte fra 5. klasse i den 2-årige forberedelsesskole. Sigtet er således, at 2. linjes 6. og 7. klasser med tiden kan blive overflødige.

Der er i forslaget i modsætning til den

[Ministeren for Grønland.]

nugældende skolelov ikke nævnt noget om undervisnings sproget, men med den målsætning, som landsrådet har vedtaget, står det klart, at tilegnelsen af tilstrækkelige danskundskaber spiller en betydelig rolle.

Efter forslaget § 14, stk. 3, vil man med forældrenes indforståelse kunne udskyde faget grønlandsk til begyndelsen af 3. klasse. Denne ordning har allerede været praktiseret i flere år i samtlige byer i Grønland med overvældende tilslutning fra forældrene, og de indvundne erfaringer tyder på, at man ikke derved forringer grønlandskundervisningen.

Bl. a. fordi der i Grønland findes en del udelukkende dansktalende børn, skønnes det rimeligt i skoleloven at have en bestemmelse om, at elever kan fritages for undervisningen i grønlandsk. Efter henstilling fra Grønlands landsråd er det i § 14, stk. 2, foreslået, at det bliver landsrådet selv, der fastsætter reglerne for elevernes fritagelse for undervisningen i grønlandsk.

Spørgsmålet om det grønlandske sprogs placering i realskolen har været livligt debatteret i såvel den danske som den grønlandske offentlighed. I overensstemmelse med landsrådets indstilling er det i § 22, stk. 1, foreslået, at der i 1. og 2. realklasse skal undervises i grønlandsk, og at der ved udgangen af 2. realklasse skal afholdes skriftlig og mundtlig eksamen. Disse karakterer skal påføres eksamensbeviset, men tæller ikke med ved udregningen af det endelige eksamensresultat. I 3. realklasse skal der således ikke undervises i grønlandsk, og eleverne får bedre tid til at koncentrere sig om de egentlige eksamensfag.

I forslaget § 57 er der foreslået givet ministeren bemyndigelse til at fastsætte midlertidige bestemmelser om aftenskoleundervisning og ungdomsskoleundervisning m. v. i Grønland. Om begrundelsen for, at man har foreslået reglerne herom udfærdiget i form af en bekendtgørelse og ikke i form af en lov, henviser jeg til de fyldige bemærkninger til § 57. Jeg kan tilføje, at et udkast til bekendtgørelse allerede er udarbejdet i ministeriet, og at det for tiden forhandles med undervisningsministeriet. Såfremt det måtte ønskes, vil det udvalg, der antagelig bliver nedsat til behandling af lovforslaget, blive gjort bekendt med ud-

kastet til bekendtgørelse om aftenskole og ungdomsundervisning m. v. i Grønland.

Det er mit håb, at gennemførelsen af dette lovforslag om skolevæsenet i Grønland vil skabe grundlag for en mere effektiv skoleundervisning. Vi står over for en meget betydelig udbygning af uddannelserne i Grønland, og det er af største betydning, at disse videre uddannelser sikres gennem gode skolekundskaber. Kun herved kan man gøre sig håb om, at den grønlandske ungdom kan blive kvalificeret til at leve op til den udvikling, der sker inden for de forskellige grene af samfundet.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere skal jeg tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ungdomsklubber m. v. i Grønland.*

Ungdomsklubarbejdet i Grønland tog sin begyndelse i 1962, og der er indtil nu oprettet i alt 14 ungdomsklubber i Grønland. Midlerne til disse klubbers oprettelse er stillet til rådighed af Grønlands landsråd. De ungdomsklubber, der forefindes i Grønland i dag, er imidlertid ofte etableret i lånte lokaler, der er af temmelig ringe standard, og på grund af den almindelige lokalemangel i Grønland volder det stadig større vanskeligheder overhovedet at skaffe lokaler, der blot er nogenlunde egnede til ungdomsklubber. Disse forhold er særdeles uheldige på baggrund af, at der hos de unge i Grønland kan konstateres en stadig stigende interesse og et stadig stigende behov for ungdomsklubarbejdet.

Som det fremgår af de bemærkninger, der er knyttet til lovforslaget, vil behovet for ungdomsklubber, der allerede nu langt fra er dækket, i de kommende 10 år blive overordentlig meget større, medmindre der i den kommende tid gøres en ekstraordinær indsats. Det kan således oplyses, at antallet af unge i alderen 14-19 år i 5 års perioden 1960-65 er steget med ca. 500 fra ca. 3.700 til ca. 4.200 unge. I tiden 1965-70 kan man forvente, at antallet af unge i alderen 14-19 år stiger med 1.400 fra ca. 4.200 til ca. 5.600, og man kan endelig forvente, at antallet af unge i tiden 1970-75 vil stige med ca. 1.500 fra 5.600 til 7.100 unge mellem 14 og 19 år.